C. Corr. con in Posta

IZHAJA VSAK PETEK

Naročnina:

		leto	polletno	četrletno
ITALIJA	Lir	10·00	5·00	3·00
INOZEMSTVO	»	15·00	8·00	4·00

Posamezni izvod 20 cent.

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Malolica 10-12

DELO

Glasilo Komunistične stranke Italije

Trst, 26. decembra 1924. — Leto V. - Štev. 228.

Papež kliče na pomoč vse črne sile proti komunizmu. Proti rdeči nevarnosti, ki grozi prestolom in palačam, zahteva enotnosti vseh tistih, ki živijo od ljudskega znoja. Zahteva združenosti, preko vseh verskih in narodnih razlik.

Delavec in kmet, spreglejta. Združita se tudi vidva v enotno fronto za vajino pravico, za vajino svobodo.

„Delo" v letu 1925

Sodrugi, delavci in kmetje!

Komunistični tisk vam kaže pot, po kateri dosežete svoje osvobojenje. Vaša dolžnost, je da mu pomagate z vsemi svojimi močmi, posebno danes, ko kapitalizem skuša na vse načine potlačiti klic po svobodi, po emancipaciji. Kako mu bodete pomagali? S tem, da se naročate nanj, da ga razširjate, da ga priporočate vašim sotrpinom v delovnici, na polju, da zbirate za Tiskovni sklad, da mu pomagate z nasveti, s sodelovanjem.

„DELO", komunistično glasilo, je edini list, ki vam jasno pove, kako se rešite jarma, ki vas duši in vam kaže vzgled vaših ruskih bratov, delavcev in kmetov. V muki in trpljenju vam edino „Delo" kaže na obzorju rdeče zarje vaše svobode, ki je bodete dosegli le potom borbe. Oklenite se »Dela«, naročajte se nanj; strite ga, zbirajte v njegov Tiskovni sklad.

Naročnina bo stala v letu 1925:

ZA ITALIJO:

celoletno	L. 10.—
polletno	» 6.—
četrtletno	» 3.—

ZA INOZEMSTVO:

celoletno	L. 20.—
polletno	» 10.—
četrtletno	» 5.—

Ob novem letu bodo razposlani vsem našim zaupnikom in čitateljem opomini za poravnavo za zaostale naročnine. Tisti, ki dolgujejo upravi na naročnini ali razprodaji, naj se temu opominu odzovejo, ker se jim bo v nasprotnem slučaju ustavilo razpošiljanje lista.

Od tednega poravnavanja izkupičkov je odvisno izhajanje lista na štirih straneh!

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO.

POLITIČNI PREGLED

Fašizem brez izhoda

Vlastodržci skušajo, da bi se na vsak način rešili pred vedno globljim pogreznanjem v močvirju sramote. Prati hočejo eden drugega, pa postajajo bolj in bolj umazani. V minulem tednu so hoteli oprati njihovega brata poslanca Giunto. Proti imenovanemu je bila vložena obtožba, da je ukazal izvesti atentat proti bivšemu fašistu Forniju, ki pa se ni posrečil. Na podlagi obtožilnega materiala, bi moral biti Giunta izročen sodišču. Ker je pa poslanec, je potrebno v to dovoljenje poslanske zbornice. Tukaj pa pride najlepše! Fašistovski veljaki so se domenili, da izvedejo nekaj, kar bi povzročilo »veliko renzacijo«. Zato pa je potrebno, da igra Giunta vlogo nedolžnega jagnjeta, ozroma da se s svojim nastopom kaže popolnoma samozavestnega, pripravljenega dokazati svojo nedolžnost.

Giunta je podal v zbornici ostavko, kar je povzročilo velikanski hrup. Njegovi bratci niso hoteli o tem prav ničesar vedeti ter so onemogoče razvrstili njegove deputacije. S tem so hoteli dokazati, da imajo v Giunto popolno zaupanje, kakor tudi — kar je najbolj značilno — da ne trpijo nobenega vmešavanja sodnih oblasti, to je, da smejo fašisti počenjati kar koli hočejo.

Ta čin je napravil na javnost čisto drugačen vtis, kakor so pričakovali fašisti. Vlastodržci so se pokazali v vsej nagoti. In zanimivo je pri tem še nekaj drugega. Med poslanci se je nahajal liberalec *Boeri*, ki ni odobraval tega postopanja ter ni hotel glasovati proti sprejetju Giuntove odstavke. Na njega se je zlila vsa jeza Mussolinija, ki ga je prisilil (Boeri-ja), da poda ostavko. (Bil je namreč izvoljen na »narodni listi«).

Pri tem sklepu pa ni ostalo. Preveč so se režimovci razkrinkali, preveč naglas so povedali, da vživa fašizem predpravico nekaznivosti in zato so skušali popraviti napako.

Na zasedanju, ki se je vršilo drugi dan, je Mussolini »iz viših interesov« dal ukaz, da mora zbornica sprejeti Giuntovo ostavko. Seveda ni bilo s tem prav nič popravljeno. Prava narava fašistov je očitna in nič ne pomagajo nikake Mussolinijeve strategične kretnje.

To je tudi takoj videl, ker je na zasedanju minule sobote zopet prišel na dan z novostjo. Naznanil je, da je ministrski svet sprejel načrt za *reformo volilnega reda*. S tem novim volilnim redom bo popolnoma odpravljen dosedanji. Reforma vsebuje 14 členov in uvaja *enoimensko volilno okrožja*. Vsako okrožje bo volilo po enega poslanca. Izvoljen bo tisti kandidat, ki bo dobil največ glasov. Kakor se govori, bi se morale, po tej spremembi razpisati nove volitve, ki bi se vršile najbrže spomladi.

Meščanski, fašistom prijazni listi trdijo, da pomeni ta nova Mussolinijeva kretnja občuten udarec za opozicijo, ki bodo na tá način zbegane in razkosane. Kakor se je do sedaj videlo, niso opozicije prav nič nevarne sedanjemu kapitalističnemu režimu.

Delavski razred, ki vedno bolj spoznava bistvo in izvor fašizma, in spoznava na drugi strani tudi stremljenja opozicij, ne bo odnehal od svoje borbe, ki jo bo vedno bolj naperjal na pot razrednega boja.

Opozicionalci se veselijo...

Časa drugega če ne zadnjega čina ki so ga izvršili socialdajalci Splošne delavske zveze. Minulega tedna je zboroval odbor »Narodnega udruženja«. Prisotni so bili Amendola, Benicivenga in Bonomi (opozicionalci). Razpravljalo se je tudi o komunističnih silah (vidi se, da jih te zelo skrbijo). *Končno so je vzelo z sadovoljstvom na znanje* izid kongresa Splošne delavske zveze.

Papež in komunizem

Cerkveni poglavar se pripravlja na praznovanja, ki se bodo vršila v »svetem letu«. V tajnem konzistoriju je imel govor, v katerem se je tudi dotaknil komunizma in socializma. Pozdravljal je povratek neke dobrodelne misije, ki se je svoj čas podala v Rusijo. »S tem — rekel je — nisem nikakor hotel odobravati način vladanja, ki ga ne moremo na noben način priznati. Mi smo hoteli samo odpomoči bedi ruskega ljudstva. Pri tem pa moramo, v imenu Gospoda posvariti vse, posebno pa vladne može, vse tiste, ki ljubijo mir, svetost družine in človeško dostojanstvo, da skušajo s skupnimi silami odtrgati od sebe mrcvo, ki zavljanov velike nevarnosti in gotovo škodo komunizma in socializma.«

Papež Pij XI. naj bo le v miru, saj *da vladnik mora* Imamo Mussolinije. De Rivere, Cankove, Pašiče in druge. Ti seveda storijo »vse kar morejo«. Vprašanje pa je, koliko bo to izdalo. Tudi v Rusiji so imeli dobrega batjuška Nikolaja, ki bi, ako bi bil še živ, podal roko papežu čeprav drugega veroizpovedanja, kakor si podajajo roke vsi tirani. Pa vendar je šel k vragu. — Kar se tiče nas naj bo tudi brez skrbi. Storili bomo svojo dolžnost.

Ni dolgo temu kar je pariški nadškof klical na pomoč vse »dobromislece« (reci dobrorejene) državljane proti boljševiški »nevarnosti«. Danes poziva sam glavar katoliške cerkve vse reakcionarce — tudi brezvere, luterane, pravoslavne, mohamedance itd. — na križarsko vojno zoper izstradane in oropano revno ljudstvo, tudi katoliško — ki je spoznalo, da se bo rešilo jarma, ki ga tlači samo v človečanski obliki vladavine sovjetov, koja sloni na kremenitih podlagi besed sv. Pavla: »Kdor ne dela, ne je!« Povsod, kjer imajo cerkvene oblasti besedo pri vladnem krmilu (najjasnejši dokaz Španija in bivša Avstrija), so bili ti najgorečnejši pristaši in zagovorniki najčrnejše reakcije.

Vsi papeževi pozivi proti komunizmu pa ne bodo hasnili nič, ker revno ljudstvo *odpira in bo odprlo* oči in uvidelo, da so se cerkveni vladike prelevili v posvetne prince in ker taki na vse pretege zagovarjajo rejnu, ki je v korist ozkemu krogu privilegiranih postopačev in uživavcev znoja in krvi nebrojnih delavsko-kmečkih množic — režim, od katerega imajo poslednji samo solze in bedo.

Kdor molčalje dobiva vedno bič!

Poslanec Besednjak je hotel zopet braniti jezikovne pravice slovanske manjšine. Branil jih je v fašistovskem parlamentu. Nastopil je z daljšim govorom, ki ga meščanski dnevniki niso objavili. Omenili so samo besedne spopade med Besednjakom in fašistovskimi poslanci in to zadostuje, da si razsoden človek napravi pojem, kako je mogoče v meščanskem parlamentu zagovarjati ljudske pravice. Na Besednjakovo zatrjevanje, da ima pravico zahtevati svobodo za njegovo manjšino, mu je zabrusil fašistovski poslanec Rossi-Passavanti, v odgovor: *»Izvojujte si jo s krvjo, kakor smo storili mi, vašo svobodo!«* — To je pač značilna pljuska v obraz tistim, ki molčijo.

Nadvse klaverno pa je zaključil protikapitalistični gromovnik. Rekel je, »da naj se ravna z manjšinami pravično in pošteno, in Hrvatje ter Slovenci bodo pošteni italijanski državljani.«

Kdor ima še trohico razuma se bo vprašal, kako si predstavlja »poštene državljane« tisti, ki hoče veljati za nasprotnika kapitalističnega reda. Ker ima vendar »dobrj in pošteni državljan« kot podpostavko to, da se mora tak državljan ukloniti vsemu kar mu zalaga država, ki ji načeljujejo zastopniki kapitalističnega razreda, zato da bo mogel veljati za »poštenega«...

Kor se bije s frazerstvom proti kapitalizmu ter blati druge, hoteč se prilizati kapitalistični vladi, ne more končati drugače.

Ustaja v Albaniji

V Albaniji, katero si hočejo podjarmiti razni imperialisti, neprestano vre. Sedaj je zopet izbruhnila ustaja proti Fan Nolijevi vladi. Ustaši se nahajajo pod vodstvom bega Ahmed Zogu, prejšnjega predsednika vlade, ki hoče zopet priti do oblasti. Sedanja vlada je odredila splošno mobilizacijo ter ob enem protestirala pri belgrajski vladi, češ da se med ustaši nahajajo srbski vojaki.

Pašičeva vlada zanikava to, ampak po simpatijah, ki jih izkazujejo belgrajski vladnj časniki ustašem se da soditi, da ima srbski militarizem svoje prste vmes. Tud italijanska vlada zatrjuje, da je neutralna napram albanskim dogodkom, medtem pa je poslala v albanska pristanišča par vojnih ladij Torej, sam neutralizem....

Manifestacije proti reakciji v Franciji

Herriot je sprejel časnikarje, kateriim je dal zagotovilo, da bo proti delu tlačila »vsak poskus uprizoritve nemirov«. Meditem ga dopušča, da se organizirajo in oborožujejo vsi reakcionarni elementi, ne eni strani, na drugi strani pa nadaljuje z izganjanjem inozemskih delavcev.

Minulo nedeljo je Komunistična stranka, skupno z zvezo omladincev in Splošne delavske zveze uprizorila v pariški okolici velik shod proti fašizmu, za sindikalno enotnost in za amnistijo.

Shoda se je udeležilo okrog 20.000 oseb.

Delavci v Berlinu demonstrirajo proti Dawesovemu načrtu

Minulo nedeljo se je vršila v Berlinu velika demonstracija proti Dawesovemu načrtu, za sindikalno enotnost in proti belemu terorju. Udeležile se je ve teč tisočev delavcev, ki so ostali v fronti razrednega boja, kljub vsej reakciji. Ebertova policija se je zelo žala skrajno agresivno nasproti demonstrantom. Navalila je nanje ter skušala jih raznati. Delavci pa so reagirali. Prišlo je do spopada, v katerem je bilo ranjenih kakih trideset oseb, z obojih strani.

Zveza železničarjev in rudarjev v Anglji

Cook, tajnik zveze rudarjev je govoril na nekem zborovanju ter predlagal, da sklenejo rudarji in železničarji skupno zvezo v svrho vzajemne borbe.

Dogovor med rudarji in podjetniki poteče meseca junija prihodnjega leta. Lastniki premogovnikov pa so skoro povsod kršili to pogodbo in izvršujejo splošni napad za podaljšanje delavnega časa.

Tako postopanje podjetnikov bo imelo gotovo za posledico spopad, še pred potekom dogovora.

Barbarstvo estonskega režima

Za časa zadnje ustaje v Revalu je bil aretiran in obsojen na smrt zdravnik Poljakov in to samo radi tega, ker je prevezaval ranjene delavce.

Odprava parlamentarne imunitete na Poljskem

Iz Varšave poročajo, da je poslanska zbornica odpravila parlamentarno imuniteto. Kmalu na to je bil aretiran kom. poslanec Lancucki.

Obsana v Rumuniji

Na enem zadnjih zasedanj je rumunski parlament odglasoval zakon »za zaščito države« in o borbi proti skrajnemu gibanju. Ta zakon je naperjen proti delavskemu razredu, ki je do sedaj v Rumuniji, tudi brez zakona o zaščiti države praganjan na naravnost zverinski način.

Pod stopalom Cankova

Bolgarska vlada je prepovedala izdajanje sofijskega dnevnika »Naši dani« in to pod pretvezo, da je ta komunističen ter da je potom svojih člankov pozival makedonsko ljudstvo v boj proti balkanskim vlastodržcem.

Aretiran je bil bivši minister Turlakov in nekoliko drugih voditeljev zemljoradniške stranke. Vlada jih drži že delj časa v zaporu in nima poguma priti na dan z obložbo ter jih oddati sodišču.

Veliko izprtje v Belgiji

V Charleroi-u je 12 največjih kovinarskih podjetji napovedalo izprtje, počenši s prvim januarjem. Na ta-način bo vrženih na cesto več tisočev delavcev v kovinarski industriji. Tako veliko izprje mora na vsak način privesti do povečanja brezposelnosti tudi v drugih industrijskih panogah.

MALE VESTI IZ RUSIJE

Rikov proti angleškim spletkarjem

Na kongresu kmečkih posojilnic je predsednik Rikov izjavil, da je sovjetska država nakazala znatne svote za agrarne kredite. Rekel je, da presega svota 125 milijonov, ki je bila nakazana do danes, zelo daleč vse tiste podpore, ki so bile nakazane pred vojno. »Letos — rekel je Rikov — bo agrarna banka prejela še več desetin miljonov. Kmetje ne morejo sedaj računati na inozemski kredit. Vlada je ukrenila vse mogoče v Londonu, da bi dobila kredit, ter se bo tudi v bodoče bogala, da bi se našlo nove kreditne vire. Zato pa, da obnovimo narodno gospodarstvo, moramo predvsem računati na lastne moči«.

O sedanjem mednarodnem položaju je rekel Rikov:

«Potovanje Chamberlaina v Francijo in v Italijo je očiten poskus za stvorilev sovražnega bloka proti Zvezi S. S. R., s strani angleških konservativcev. Ta blok pa bo navezadnje malo trajal, radi nasprotij, ki obstojajo med posameznimi državami».

Kongres delavskih dopisnikov

V Moskvi se je vršil kongres delavskih, kmečkih in vojaških dopisnikov. Na prvi točki se je razpravljalo vprašanje o mednarodnem poročevanju. V tej smeri so bili storjeni že prvi koraki. Sklenjeno je bilo, da se bo to delo bolj organiziralo. Delavski dopisniki v Rusiji bodo obveščali svoje sodruge v inozemstvu o življenju in delovanju delavskega razreda, in obratno.

Kvalificirani delavci in Sovjeti

Sovjet dela je pretresal vprašanje o priseljevanju kvalificiranih delavcev v Rusijo. Začasno je dovoljeno priseljevanje tkalcev, elektrotehnikov in specialistov v kemijski industriji. Dalje je bilo naloženo vsem sovjetskim trustom, da pripravijo podatke o številu potrebnih specialistov.

Vloga dijaštva v revolucionarnem pokretu proletariatu

Če zasledujemo razvoj proletarskega razreda in sploh človeške družbe od najprimitivnejših nacionalno-revolucionarnih pokretov pa do njenega vika, ko so ti pokreti dosegli svoj vrhunec v predstrazi razredno-zavednega delavstva, opazimo nemalo pojavov, ki so izrazi ravno iz srede, sprva nacionalno-pozneje razredno-revolucionarnega dijaštva, kot najenergičnejšega nosilca vseh pokretov, ki vezejo nujni razvoj zgodovine. Ni si težko razlagati vzrokov. Mi se teh ne učimo na pamet, kakor to zahtevajo suhoparne šolske knjige, marveč si jih čisto naravno in z **zanimanjem do vsebine same** razlagamo polom marxizma in njegove metode. **Vsako gibanje mora imeti na sebi pozitivno zgodovinski pomen in znaten.** Nacionalno-revolucionarni pokreti dijaštva v prvejšnjem stoletju so predstavljali kulturno, politično in gospodarsko hotenje razvojno »neraziite mase, tlačene v svojih pravicah, ponekod je imelo to gibanje razredni značaj, v koliker se je sušenj devetnajstega in dvajsetega stoletja upiral domačemu burguazemu despotizmu in tujemu imperializmu. Ta ugotovitev nam je predvsem potrebna, da opredelimo stališče današnjega proletarskega dijaštva napram razvojni črti kapitalističnega družabnega reda. Nacionalno-revolucionarni pokreti v objektivnem in subjektivnem smislu so razvijali in razvijajo svojo **razredno** vlogo v sedemdesetih in osemdesetih letih pri Rusih, v šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih letih pri Jugoslovanih, zlasti Slovencih, pred osemnajstiridesetimi v Italiji itd., danes pa pri Macedoncih, v Egiptu, Indiji in sploh v vseh deželah, ki jih zaliva **direktno** imperialistični bič zajednoevropskih velesil. Danes ne igra inteligenca, ki se v ogromni večini rekrutira iz dijaštva, solanega v meščanskih šolah, pri kulturno-političnih in gospodarsko razvitih narodih nobene vloge več, ker se, po pregrupiranju naroda v dva razreda, vsa političvé v burguazemu miljeju, udinjajoč se v službo kapitalističnih interesov, ki po svoji obliki uničujeho devedesetemu odstotku človeške družbe, proletariatu, življenjsko eksistenco. Pod pritiskom kapitalizma se je razvil odpor proti vsemu, kar diši po kapitalistični družbi, polagajoč svoje temelje novemu družabnemu redu, ki z njo izvira iz komunistične preureditve gospodarstva, in ustvarjajoč proletarsko zastopstvo v bodoči državi. Pri nacionalno-revolucionarnih pokretih je zastopalo dijaštvo **ljudske** interese, danes se je po svoji ideologiji bori na strani kapitalistične veleburuazije proti delavsko-kmečkemu razredu.

Mi se ne menimo s »hohapicelni« in »frizirnimi frakarji«. Od proletarskega dijaštva pa nujno zahtevamo, da stopi v vrste razredno-zavednega proletariata in da si stvori v skupnem revolucionarnem boju proti reakcionarnemu sistemu človeške družbe izrazito vlogo, ki naj privede zatirani razred do zmage. Razredno-revolucionarno dijaštvo se mora kremenito naobraziti v marxističnem pravcu in leninizmu. Večkrat mi je pokojni sodr. J. Perlot — **idejni ustanovitelj «Dijaške komunistične skupine» v Jul. Krajini** — dejal: «Dijaštvo se ne sme zaagrevati za strankine časnikarje in revije. To se zgodi **informatorji** o položaju delavskega razreda. Teoretični marxizem je prvi pogoj za pozitivni duševni razvoj **proletarskega** dijaka. Zato fantje, knjige v roke!»

Da, edino leninizem resnično zastopa in praktično izvaja marxistične nauke, nam dokazujejo vsi teoretični pogoji, na katere baziramo vse naše gibanje.

Ta uvod je bil potreben, predno ilustriramo miljenje in položaj **osiobuđenega** dijaštva v Jul. Krajini. Ne bomo ta čtiral narodno-gospodarsko vprašanje naše dežele, ki je že od starega veka podvržena imperialističnim silam, proti katerim se mi borimo, marveč bomo skusali na kratko obraziogiti spline, potrebe, izkunje in **izhod** izpod mentalitete klerikalno-liberalnih mogotcev. Pri tem si moramo vedno predstavljati kapitalistično vlogo slovenske burzuazije v kapitalistično-imperialističnih gospodarskih razmerah in njen poizkus, da pod krinko »narodne zavednosti« in »vrednot krščanske etike« rekrutira sebi vrednega naslednika.

Pri Wilfanovcih se ta eksperiment ni obnesel, kar moramo z zadovoljstvom vzeti na znanje, da se sinovi trižaških protirarcev in proistarizirane maje burzuazije protivijo **direktni** nadvladi Wilfanovih in wilfanoiziranih elementov. Trižaška slovenska burzuazija, **brez vsake vsebine**, ki je ogreva za »narodni in »panslavizem«, in se to pri crni kavi, zahteva brezpogojno odvisnost od strani slovenskega dijaštva. Kako se temu naši tovariši upirajo, v eni izmed pribodnjih številk.

Čisto drugače je s klerikalno advokatovo. Premetenost zakriva na perfiden način celo vrsto medsebojnih nasprotij, od najreakcionarnejših skotovskih kas, pa do s katolicizmom prevlečenih revolucionarnih institucij. Dokazali smo ze tudi, da ne igra danes pri kulturno razvitih ljudstvih (ne narodih) meščanska inteligenca nobene pozitivno-gospodvinske vloge več, **kar je proletariat spoznal, da je zmaga proletariata delo proletarjata** samega in da se bo rešil iz tega neznosnega stanja edino, če bo sam z lastno silavo roko vodil neizprosen boj za pravično poraslednjev dela in uživanja, ki jo danes lomi krivicni kapitalistični gospodarski red, boreč se proti vsem parasitom naravnih zakladov, do katerih imamo pravico vsi, **in proti predstavnikom kapitalističnega razreda, meščanski inteligenci, ki vsaja in ustvarja potom tiska, šole in cerkve blagovol tuj za prodajo človeškega mesa.** Zato operirajo vsi klerikalni vodilni krogi s čim večjim podvrženjem izobražujočega se dijaštva, misleč, da če imajo za seboj večino mestne in podeželske inteligence, da je v tem tudi dan pogoj da komandirajo delavsko-kmečki razred, ki po klerikalnem miljenju lazi kakor lačen pes za učitelji, advokati, duhovniki, časnikarij in za celo verigo oseb, ki predstavljajo predstražo kapitalističnega razreda.

V tem je največja razlika, ki nas loči. Mi ne alarmiramo burzuazmih duhov, ampak pozivamo proletarsko dijaštvo, da se oklone lastnega organizma. V stikih z dijaštvom ostalih držav, bomo ustvarili močno gardo in pijonirje komunističnega družabnega reda.

Ostaš.

Omejiti marxizem na sam nauk razrednega boja, pomeni pokvečiti, izpriditi ga, napraviti iz njega to kar je sprejemljivo tudi za buržuazijo. Ni marxist tisti, ki ne pripoznava razrednega boja do konca, do epostavitve diktature proletariata. V tem je razlika med marxizmom in malomeščanom. To je pa poskusni kamen razumevanja pravega marxizma.

Edinole diktatura proletarcev in malih kmetov je v stanu premagati odpor kapitalistov, je v stanu izvesti, v izvečevanju oblasti, vlogo poguma in odločnosti, je v stanu doseči narodnemu, popolno in junaško podporo širokih množic in cele armade kmečkega proletarstva.

Lenin.

Domače vesti

Učiteljstvo in fašizem

Po nikomur ni pri nas tajnem tako tolkel kot po učiteljstvu. Potekal so je vrgel nanj z vsem sovraštvom in z vso besnostjo. Hotel je slovensko učiteljstvo ponesti. To je v raznih dnevnih redih in v svojem fanatizmu neprestano poznavijal in bi tudi dosegel, če ne bi njegova moč tako naglo propadla v blatu in krvi. Učiteljstvo je pregnanjal, zlostavljal, premeščal, pretepal, odstavljal, metal v zapore in storil na vse mogoče načine. Ustvarit je nakonodaje, z katero bi morali slovenski učitelji v dveti izginiti v kratkem času, že bi ga mogda ze kaj ostalo po vseh nezakonitih lovih in progonih, ki nas spominjajo na love ljudi po kolonijah.

Istočasno je stavil fašizem učiteljstvo vse mogoče zahteve. Upragi ga je pri vseh neumnostih parodah, tudi pri neumnih plesih in strankarskih političnih dejanjih. Zahtevati mu je vsak postranski zaslužek s postenim delom. Prepovedal mu je delo celo pri koristnih gospodarskih ustanovah ljudstva. S silo ga je peljal v fašje in v prostovoljno milico. Vse ta nasilstva je izvajal pod pritiskom, da ga izpodi iz službe. Jemal mu je plačo o počitnicah, zaskladni nove takse ter ga izropal vsak prasic. S svojo revno plačo je ostalo učiteljstvo Kmaju dosti pod dežavstvom. Poleg tega so bili za njim na vsak korak vohuni, bodisi v civilu ali v uniformi. Vse je vohalo, kdaj se bo učitelj spotaknil, z jezikom ali vsaj s kretnjo, da bodo padli po njem. Kakor Pilat Kristusu so mu stavili vprašanja in ga zmikavali, da se bo zapletel v njih mreže in da bo izprevzeta na hudiino odstranitev. Kjer niso mogli učitelju drugače do živega, so ga pomizovali s tem, da so stavili na naženjalnico njegove prepričanja. To so delali vsaj s sadistično nastavo. Učinkovitosti svojih metod so bili tako gotovi, da so po vseh svojih nasilstvih skusali ustvoriti fašistovske sindikate s slovenskim učiteljstvom, istopamo kmečovinkov in izkoljajoč, da hočejo učitelji slovensko solo in odstranit njo učiteljstvo. Najprej je poskusal to gorizki nadzornik Rubbia, potem Kocjančič v Istri in bolj prikrito Vassili na Krasu. Pritiskali so uradno in neuradno. Dolivali pa so fašisko eden za drugim.

Učiteljstvo je pretešni vezni ni slo na lim tem podajanjem. Kakor je bilo strahovano, se ni pustilo spraviti v jarem. Samo nekaj umazanih kreatur se ujeli. A je ti niso bili vsi gotovi. Kar je izstopu pridobil, bi lahko razdelili na tri skupine: prvič na tiste, ki so se bolj spregli in so jih ljudje smatrali za izvržek se predno je prišel fašizem. Ti so se fašizma prijeli, da bodo vsaj enkrat spet čisti S častjo so seveda iskali tudi kakšno korist, bodisi službeno ali pa da se jim izpregleda kaka nesnaga in bumparija. V drugo vrsto štejemo tako učiteljstvo, ki je kazalo povsod svoj fašizem, pa je vzeto ostalo tudi v nefašistovskih organizacijah. Na fašiste se niso zanesli, zato so za vsak slučaj računali na slučbo onostrna meje. Pomagali so v fašjih in v grulih sindikatih ter skrivaj izdajali svoje tovarise nefašiste. Ta vrsta Judežev je najbolj gnusna. K sreči jih ni bilo dosti; najvec menda ze na Goriškem in na Krasu. V tretjo vrsto štejemo lahko tiste učiteljstva, ki so je in ne same strahopetnosti vpisalo v ime organizacije. Takih junakov je bilo ze precej in gotovo vec nad učitelji kot nad učiteljicami. Večina njih ni vsaj cuta sramu ze izgubila in je skrivala, kar je napravila.

Ti mdnji so pozadi izpustovajo, koliikor se jih ne da drzi strahopetnost, in skusajo spet popraviti svojo napako. Umikajo se dvoumljivi drugi in ze nepoštenja izgubljeni, ki niso prodali svojega dobrega imena. Kar so narodili škode stanu in delovnemu ljudstvu, se pa ne bo dalo tako hitro popraviti. Učiteljstvo je prevec na vidnih mestih in prestaja svoje skusnje pred očmi vseh. Tisti, ki so se ukhnili prvi sugi, ne bodo imeli vec skupa ugleda pri ljudeh. Takih učiteljev ne spoštujejo domaćini in kmet, ki niso pokazali moznosti in neustrajnosti. Kdor je omahoval kakor cunja v vetru, je izgravil spoštovanje ljudstva. Zato vidimo, da ljudstvo pozna z njimi obračunava, ne mara jih vec v cerqvi in na javnih mestih. To je tudi prav. Kdor vudi vsaka sapa, ni smozen voditi drugih. Zato naj se umakne in bodi prej s novim hrbtenim delom pokaže, da je ze kaj vreden. Hitro je izgravil mnjenje in zelo počasi si ga ta spet pridobi. Ce si ga nace spet lahati, bodo ljudje vedeli, koliko je vredan, in koliko je dati in vzeti nazaj. Pokazali mu bodo v vsaki priliki, da je sanje in na njih otroke sitla.

Tisto majhno stevilce učiteljstva pa ki si je ta vsej utlanalo roke z nastopi proti koristnim kmetu in delavcu, bo ostalo dobro v spomiu vsem, kar so na

grešili v teh zadnjih časih. Za vsako slabo dejanje pride plačilo. Ne verjamemo, da bi tudi tanje ne prišlo v roke. Kdor je vedel, kaj dela, je računal tudi s posledicami. Če ni računal, toliko slabše. Učitelji ni tak nevednež, da ne bi mislil, kako gre zgodovina svojo pot. Črni učitelji se niso bali pridruziti sovražnikom kmeta in delavca in so pomagali tepsti ljudstvo. Pokazali so se enkrat popolnoma nagi in proletariatu je prav, da so se pokazali. Marsikaj bo padlo, proletariat bo pa ostal. To bodo se videli tudi črni učitelji.

Kramarstvo

Iz občinskih volitev v Ročah je kamen v osje gnezdo. Strupeno se zabrenčale v »Edinosti« in »Novicah« in bodo morda še kje. Ker trkajo tudi občinske volitve na vrata, je pričakovati ostrih bojev. Strupeno brenčanje prvih se nam to obeta, zato je umestno, da izpregovorimo nekoliko splošnih besed.

Po premirju smo videli, da so vse netujbe občinske zastope odstavljali in jih nadomeščali z dvomljivimi ljudmi slovenske krvi. Ponujali so se sami, deloma iz častihlepnosti, deloma zato, da se bodo okoriščali z občinskim denarjem in vplivom. V zameno so ponujali svoje usluge: da bodo delali za »sožitje« in pobratenje, da bodo zvesti novi domovini in da bodo pobijali boljševistvo. Vse to so tudi res delati, kakor so bili prej vajeni peti »Bog ohrani« in nositi rep pri cesarskih paradah.

Ko so prišle občinske volitve leta 1921., so taki mozje vse naredili, da bodo ostali na moči in pri jaslih. Sestavljali so liste neodvisnih občinskih moz pri okrajnih komisarjih in so spravljali v občinske zvete na svojih narodnih listah tudi narodne moze — neslovenske narodnosti. Z drugo besedo, prodajali so svobodo obcin za čast in korist, ki so jo imeli na občinskih stolčkih. Tega ni »Edinost« nikdar hotela videti in tudi »Novice« bi ne črhnile, če bi bile že takrat žive. Kar naredilo narodni stebri, je vse prav in lepo, če je tudi izdajstvo.

Ko so nastopili fašisti, niso niž prizanašali in niso imeli tudi pred kramarji respekta. Zdaj se jim ni bilo vse treba dogovarjati s politikanti, imeli so vse moc v rokah in so je tudi izrabili. Pokazali so se v pravi koži in so dali svojim včerajšnjim kramarskim zavezникom slovensko brco. Kjer je bila kaka bogatejša obcina, so se je postatili in postavili svojega komisarja. Imeli so polno koritarjev in vsi so gneli h koritom. Če ni bilo drugega, jim je prav prišlo tudi občinsko. Njih slovenski koritarski zavezniki so zdaj grdo gledali, pa ni nič pomagalo. Ne samo to. Ker so bili prepričani, da bo snop gospodaril vse vecne čase, so se začeli tudi njemu klanjati, da bodo vsaj nekoliko milosti deležni za vsak slucaj. Se takt, ki so bili prej bolj mozati, so se zdaj povaljali po trebuhu pred črnim gospodarjem. Slo je spet na račun boljševikov, to je kmetov in delavcev. Treba se je bilo pokazati in ločiti od teh smrtnih sovražnikov snoparstva. Takih stvari pa ni mogoče skriti. Ljudstvo je videlo, kako delajo narodni magnati po deželi stafažo fašistovskim koristolovcem in pijavkam, zato se jim je začelo trumoma umikati. Če je imela crna stafaža prej kaj zaupanja, ga je zdaj do kraja zapravila.

Tak je bil položaj, ko je začel fašizem leteti v jamo. Ko so se narodni veljaki po vaseh zbudili, so videli, da so se vezali na propadajocega. Zdaj bi se radi maščevali nad njim, ker so se prej javno ponizevali pred njegovo prevzetnostjo. A zdaj jim je začelo ljudstvo obračati hrbet in beseda o narodnosti iz njih ust je izgubila prejšnji pomen ter je dobila novega. Kmet ne vidi v taki narodnosti, ki se je včeraj oblačila v crno srajco, nič druzega kakor politično kramarstvo in sleparstvo, kupčevanje in prodajanje. Kmetje so opazili, kako lepo se vjemata narodni vaški veljak in snoparski bog, kadar je treba ljudstvo tlačiti in strahovati. Ali je čudno, že so kmetje sfti takega narodnjaštva, posebno že se kaže v najgrsi obliki, v boju za obcinsko korito? Imajo zdrav želodec, pa se jim vendar obrača. To se že kaže in se bo se bolj.

Glasovi z dežele

Renče-Gradišče

Veličastna proletarska manifestacija Naznanjamo, da smo bili!

Od zadnjih državnozborskih volitvah dalje imeli smo v naši obcini, kakor je čitateljem »Dela« znano, komisarja v osebi g. Graziani-ja. Za koliko in kako je obcini koristil in obcinsko blagajno saniral bo pokazala bližnja bodocnost. Pustimo torej g. komisarja z vsemi njegovimi vrlinami in obljubami, ter preidemo k stvari sami. Predpreteklo nedeljo, dne 14. t. m. smo imeli pri nas obcinske volitve, pri katerih je zmagala z nad dvetretjinsko vecino naša lista: *delavca in kmeta.*

V volilnem imeniku je bilo vpisanih 670 volilcev, (dobršen del od teh je bil organ volilne pravice) volilo je 433 in sicer: 296 za našo listo in 137 za takozvani «Gospodarski blok».

Da morajo priti volitve smo slutili že vec časa, zato so nas na našli tudi pripravljene. Pravocasno smo sestavili našo kandidatsko listo in program, katerega je vsak kandidat podpisal in katerega smo javno razvili na njihovem javnem shodu, dne 7. t. m. S programom smo izdali tudi kratek, toda jedrnat proglas na volilce, katerega so smatrali «omikanejši», ali po njihovem «trezni» krogi za «blazen pojav izobrazbemrznih, neizkušenih, zapeljanih — in kaj vemo še vse — politikov.» Tako so zalepeli v njihovem proti-proglasu iz katerega je odsevala vsa mizerija njihovih duš. Naši filozofi so hoteli dokazati, — učenci prvih razredov osnovne ljudske šole poslušajte in strmite — da so renški zidarji *proti izobrazbi renških zidarjev.* Dokazali pa niso našemu delavsko-kmečkemu narodu, pač pa samo in samo njihovim vernim kužkom!

Zgrajali so se, ker smo jih imenovali krvosesc; pušica pa je zadela le oni ozki krog, kjer v resnici taborijo pijavke delavsko-kmečkega razreda in tem dano ponovno kličemo *krvosesili!*

Značilno pri naši gospodi, kot pri gospodi sploh je to, da nas ob vsakih volitvah tako iskreno, srčno ljubi in, da nikdar ne pozabi ljudi slepiti in varati s svojimi sladkimi obljubami. Delavci in kmetje renške obcine pa so že siti vaših obljub in se zavedajo, da so vse to samo volilni manevri, zato so vam pa to pot obrnili hrbet. Med drugimi udobnostmi in ugodnostmi, katere so po ceni ponujali, so govorili mnogo o raznih predavanjih — to je za naše Renče nekaj tujega —, o taj točki bomo pa — že nam sodrug urednik dovoli — (Zakaj ne? Op. ur.) — v prihodnji številiki našega lista obširneje reagirali. Izida naših volitev je vsa obcina in tudi širša javnost z napetostjo pričakovala, a da je naša gospoda pri ljudstvu tako diskreditirana tega si ni nihče predstavljal. Hud je bil udarec in težko ga bo preboleti in tudi protesti in rekurzi bodo malo pomagali. Kaj je vzrok temu sramotnemu porazu? Na to vprašanje dobite odgovor v »Edinosti« z dne 10. t. m. Čujte kaj pravi 49 letna telka: Kriva je: «razkrinkana propaganda, ki o širijo med našim ljudstvom strujarji iz Gorice. Njihovi najbolj vneti pristaši so sklenili s komunisti tajno volilno zvezo, da se s skupnimi močmi vržejo v boj proti narodni listi.»

Takih neslanih, izmišljenih oslarij gotovo razun »Edinosti« ni zmožen noben slovenski list. Končno pravi še «da ljudstvo odpre oči in bo spregledalo». Mi vam pa odgovarjamo: zaman vaši jokavi člančiči po vašem časopisju! Ljudstvo je že spregledalo in tega se je vse niti niste zavedli. Danes vas sodi po vaših delih! Prečitajte dopis iz Idrijo v »Delu« št. 225 z dne 4. t. m. Ali niste tudi vi med onimi izumitelji kvadrature kroga?! Da, da gospoda vi ste sklenili zvezo z vašimi črnimi bratci, pa ne tajno, ampak javno. Ljudstvo je videlo — in ko bi ne odprlo oči bi ne videlo — kako ste se objemali in poljubljali, pa ne med štirimi stenami ampak... sveta pomagavka, na javnem trgu in poljubljali celo v navzočnosti otrok. Sramujte se; kajti pohujšanje je največji greh! Proletariat tudi ve, *katera lista je bila fašistom «favorevole»* in baš zato ni razmišljal, komu naj odda svoj glas.

Tako smo se enkrat videli, da je orjuna sestra fašizma, t. j. žalost in trpljenje delavca in kmeta. Nikakor se ne čudite vašim porazom. Samo časa je treba, da revno slovensko ljudstvo Julijske Krajine spozna to resnico. Takrat pa bo šlo edino pot, ki vodi do popolnega odrešenja v vsakem oziru!

Ljudstvo, ki je odprlo oči.

Opozarjamo vse sodruge po drugih obcinah, ki se bodo udeležili volilnega boja, pri bližajočih se obcinskih volitvah, da pazijo natanko na vsa določila zakona pri sestavi kandidatskih list, da se jim ne bo godilo kot nam. Primer: kandidiral je Franc Pregelj, dognalo se je pa, da pravo ime je Franc Pregelj, vsled te pomote je mandat izgubljen in pripade manjšini. Toliko v pojasnilo.

Okrog Šempetra na Krasu

Ne vemo sicer zakaj, a pravijo, da gostajamo slabi, celo neumni ljudje. Ti vsevedneži nam pripisujejo vse mogoče hudobije, ki segajo do hudičevih dejanj. Kdo so ti, ki nas oblagajo s temi slabostmi? Le oni, ki se rede na naših telesih. Že sama mala pritožba o težavah jih nepriljetno dirne in za malenkost nas vsi iz sebe prepričujejo, da je vse v redu, le mi da smo nemarni, nezadovoljni, uporni in da hočemo same ugodnosti. Slišal sem modrega gospoda trdili, da zakoni so lepi, svobodni i. dr., le razumeti jih je treba. Res je to, prav res. Ravno zato, ker jih žalibog razumemo, ponavljamo vedno: Lepi, svobodni, za vse enaki so zakoni — a, a, gospoda prijazna: to je le na nedolžnem papirju. In ker je to le na nedolžnem papirju in mi to dan za dnem bolje vidimo in razumemo, ravnozato se vdajamo nezaupanju, nezadovoljstvu i. dr. grehom. Pa še nekaj razumemo, kar vam povemo na ves glas, namreč to, da je in ostane tako, da mora biti tako, dokler kraljuje ta gospodarski red, ki si lasti zakon, dokler so na eni strani visoki, blagorodni, milostljivi, in ne vem še kaj, na drugi pa barabe, falofi, psi i. dr. To smo mi. In še nekaj vam povemo prav na liho, ker se bojimo vašega zdravja, gospoda: spoznavamo že pot, katero moramo hoditi, če hočemo srečnejša postave, ki se bo glasila: «Kdor ne dela — pojdi!» Vemo tudi že, kdo so tisti, ki ne delajo, ki ne proizvajajo, kar je družbi v korist; kdo so tisti, ki jih ni treba. Ravno tako tudi vemo, da bo bodočnost naša — kmetov in delavcev. Kaj moremo pomagati, če se tega bojite. Ker je po vseh zakonih pravica na naši strani in pravite, da jo zato cenite, kaj se hudiča cmerite! Ker ste za pravico, zakaj seveda skrito ovajate naše ljudi, ki pomagajo čistiti hlev! Pa še radi molite. Skozi molitev gre vaša strahopetnost, ki je nasproti «višjim» sladka, dobrohotna in — nagnusna, nasproti barabam in malovrednim, ki nosijo le žuljave roke, revšečno in roboto, a prav vično, resnično besedo, pa odurna, napadalna, ovaduška in — strupeno-skodljiva. Ni res? Pogledali se bomo od bližje, da vas bo svet sodil in — obsodil. Nasvidenje!

Gorica

V soboto 28. t. m. je v Trgovskem domu koncert Učiteljskega zbora. Pele se bodo izbrane skladbe, ki jih po veliki vecini tukajanji zbori se niso izvajali. Koncert, ki zacne ob 8½ uri zvecer, vodi priznani mojster Srečko Kumar. Vstopnina je taka, da si lahko vsak privoši izreden umetniski užitek. Zato mislimo, da ne bo nihče zamudil te redke priložnosti. Zvezin zbor ni že nad leto dni pel v Gorici.

Pozivamo somišljenike, da zbor podprejo in se koncerta udeležijo v obilnem stevilu.

Sežana

Naša obcina ima sreco. Komaj izgubimo enega komisarja, je drugi za njegovim hrbtom. Kraski vitez se je komisarjevanja navelical. Hitro je prišel nov komisar za njim. Ker ima obcina dohodke, jih gospoda rada komisari. Novi komisar je tudi v razglasu obljubil, da bo skrbel za blagor obcine. Zalibog je z novim komisarjem ostalo pri starem postopanju. Obcina, to se pravi davkoplačevalci, je možna krava. Molzejo jo tako, da se povsod pozna. Davke merijo kakor je boljše onim prek ceste. Zato pa kmetje vec placajo. Mislimo, da bi morali ljudje imeti kaj koristi, ce placajo davke. Davki so po naših mislih zato, da se vodijo skupne koristne naprave. Pri nas je pa pod komisarji cisto narobe. V vasi imamo vodnjak in kal. Sezidali smo jih zato, da bomo imeli potrebno vodo zase in za živino. Ce bi komisarji ne imeli vode, bi si hitro pomagali. Ce je kmetje nimajo, naj pa zevajo. Ali je ze prišel kdo od komisarjata pogledat med nas? Se sanja se jim že kakine so razmere v obcini. Mi smo komisarskega sonca siti. Proc s komisarskim gospodarstvom, ki bo obcino razdelalo. Hocemo s svojim denarjem sami gospodariti, v korist vseh. Hocemo sami voliti naše obcinske zadeve in zahtevamo obcinske volitve. Dol s skodljivim komisarskim gospodarstvom! Proc z unicevalci obcinskega skupnega premozenja.

Eden izpod Planina.

Pridiga izpod Čavna

Kakor zgoče lave val je pljuskala pridiga lokavškega g. nunca raz oltar na vernike tamkaj pobožno zbrane. Priletelo mu je na uho, da li vsejoveri verniki niso taki kakršne bi si jih on mislil, ker proti vsej božji pravici pridno čitajo svoje glasilo «Delo» — «Sežgite «Delo», ker je to protikrščanski, torej popolnoma brezversk, list, ki zastruplja vašo mladino» itd.

Tako kipi iz vas sovraštvo v božji hiši do nas komunistov, ki nismo s tem da čitamo svoje glasilo storili nikomur nobene krivice. Storili smo jo le sebi s tem, da vas že vdrugič potrpežljivo poslušamo, — ker nam se zdi da bi cerkev morala biti hiša molitve in sprave, ne pa hiša politike in hujskanja. Komu pridigujete to, ženam in deci? Mi možje ostanemo vseeno kar smo.

G. nunc, ali ste že kdaj in kje videl, da se je resnica sežigala? Vedno so zapirali komunfiste, sežigali glasila, knjige — resnice pa se nikoli niso sežgali — je tudi ne morejo! Ako sežgeste eno našo knjigo, eno samo glasilo, se dvigne iz enega samega kosca tisočero plamenov, tisoč isker, ki bodo svetu glasno skozi sivo vsakdanjost kričale (resnico) o naši teptani človeški pravici. Torej vi ki učite svoje vernike potrpežljivosti, krotkosti in poniznosti, ste svojo nagoto v toliko razgalili, da s prstom kažete na nas, ki se nas bojite. — ali ni Kristus rekel, kadar je učil «ne približuj se grešniku z očitanjem, ampak z dobro besedo.» Ali ne veste, da nastopi neki dan, ko bo naše njiva preorana in delo dokončano in se bo moral otrebiti ž nje plevel; ker mnogo je plevela! Dobro slutite, da čas se bliža, ko bo treba v vročini šape — a ne suknjo! Mi hodimo še pozimi goloroki, ker smo zrasli na solncu, ne na peči, zato teče po naših žilah rdeča krv bodocnosti. Ce se še tako zaganjate, naš duh ne klone, pozna delo, ne pripoznava pa nadnaravnosti, ki bo lepega dne zmrznila.

Kristusa ste povaljali z lažjo in ga kažete ljudstvu v čisto drugacnem svetlu kakor je bil resnično. Vi blagoslavljate kapitalizem, mi v proletarski revoluciji ne zgubimo nič druzega razen svoje okove. Cudno res, da ima človek vedno neko mero svojeglavnosti, ki dobre nasvete posluša, se morda sklepe napravlja pa jih vendar ne zvrši. Nam so ta nova sredstva pojavi vsakdanjosti — učinkujejo nasprotno, kakor injekcija, ki izzove reakcijo, dediej zdravnik lahko ugotovi oživljenje ognjišč, i izločajo strupe. Seveda ni to vzrok, da bi se Čehovi razburjal. Nadaljevali bomo pot, ki nam jo kaže veda in nova družba, ki bo morala uravnati svoje življenje po novih razmerah enakopravnosti. Kristus je bil človek, ki je zvršil moralno revolucijo življenje njegovo, za našo zgodovino konča z njegovim poslednjim vzdihom.

Proti našim modernim idejam nima prenosa moralne krivice z očeta na sina — videli smo bojno polje in slišali ukaz, da «naj ubijajmo brata, gre za vero, narod in cesarja» — nihče izmed vas ni imel takrat svarilne besede: «Ne ubijaj!» Nihče pravim! Kje ste bili takrat z besedo? Zaman smo jo iskali tako besedo! Molili ste za zmago — nam je to toliko, kakor, da mislite — za uničenje naših bitij! Posledice vojne trpimo sami. Poglejte družine pad lih, ki jih nihče ne pozna v bedi, se podpore jim ne privoščijo. Lahko bi si jih usmilili še sv. Lovrenc, ki samo vi dezno naslikan poseduje imetje, katero bi zadostovalo za vzdrževanje pet bednih družin. Kdo pa je postavil to zapoved? — mari Kristus? — Zato naš idealevski program sledi resnici in znanosti. Prepričani ostanemo, da nam nobena sila ne odvzame tega, kar nam razum ustvari. Romaj «Delo» dalje pokaži pot solnca, ki žari od vzhoda do te bo razumel vsak v temi, živeč človek — sotrpin!

Komsomolc.

Pauk

Hoču da rečem reč dve o toj maloj životinji. Zapravo možemo reči da je pauk životinja grabilica. Saplete si mrežu, te onda udobno sjedi čekajući na svoj plen, koliko ludih muha pode niti ne znajući u zagrljaj pauka, koji onda obračuna snjime po svojoj volji.

I u današnjem buržoaskom poredku imademo „pauke" koje možemo s njihovim radom usporediti sa paukom životinjom. Ti su „pauci" jako štetni za ceo radni narod, a korisni su za vlastodrđce, koji ih masno hrane i potpomažu s onim, što otkinu radnom narodu iz ušiju. Ti su „pauci" popovi pa spadali oni u koju religiju ili sektu, to ne menja na stvari ništa, jer oni bez razlike svi služe pokorno vladajućoj klasi. Pauk saplete mrežu da u nju lovi muhe, svoj plen. Njega nadješ svagdje posebno u prostorijama koje su zapuštene i u neredu, sloga su i popovi u današnjem poredku na svojoj veličini moći i slave, jer je i taj poredak u neredu.

Kroz stoljeća već služe vladajućoj klasi, kroz stoljeća sapletaju mrežu oko razuma radne klase. Njihova je zadaća da u svoje mreže ulove čim više radnoga naroda, te da mu sapletu čim gušću mrežu oko razuma, samo da taj radni narod ne pregleda kakav umazani posao rade i da ne vidi kakvim ciljevima služe.

Isus, osnovatelj kršćanske vjere, on je postavio za načelo te vjere, ljubi bližnjega svoga. Njegovi prvi učenici išli su medju narode propovjedajući to načelo. A što su učinili nekoliko vjeka kasnije učenici Krista, počam od papa pak do najnižeg kapelana? Zabacili su načelo Isusove vjere: „ljubi bližnjega svoga" te mjesto toga postavili su si načelo: „plačkaj bližnjega svoga" koje je ostalo njima sveto do dana današnjega, i biti će im dok ne bude radni narod šnjima posvema obračunao, da su se oni veron držali kroz stoljeća načela „plačkaj bližnjega svoga" zato imademo nebrojeno dokaza.

Kuda, kreneš svuda vidiš crkve jedna bogatija od druge. I te su crkve one mreže, ona udobna ležišta „pauka" buržuaskog poredka. U te mreže već kroz stoljeća love ti „pauci" radni narod i dok ga imadu u svojim rukama uče ga da se mora slepo pokoravati vladajućoj klasi i da se bori za ciljeve iste, a na svoju veliku štetu. Kada će progledati radni narod? Mnogi su se već prenuli iz tog dubokog sna, a mnogi još lutaju u tami te bježe neznajući u pandže i mreže tih „pauka". Kako slepo veruje rodni narod u te „Božje poslanike" vidi se najbolje po silnom bogatstvu što ga je svećenstvo sakupilo kroz vjekove u raznim crkvama. Ali na žalost većina radnoga naroda niti se sjeti da je to silno bogatstvo njegovo, da su to sve žuljevi njegovi i njegovih djedova. Posvuda kamo dodješ i u najzabitnije selo naći ćeš crkvu, to leglo „pauka" buržuaskog poredka ali nećeš tako lako naći škole. Zašto ne? Jer vladajućoj klasi koristi da se radni narod nalazi u neznanju stoga jest vladajuća klasa kroz vjekove potpomagala, a potpomaže i danas svećenstvu svim silama graditi crkve, jer dobro znade da jedino ako bude radni narod u neznanju i tami da će se moći održati na vlasti. Zato jest vladajuća klasa nastojala, a i danas nastoji da dobiju svećenici što više povlastica, i da što udobnije živu jer jedino onda vrše verno službu za koju su odabrani. Koliko tisuća i tisuća crkava sa svojim silnim bogatstvom stoji praznih po celome svetu, a još više biljada dapače i milijona radnoga naroda jest koji nemaju svoga krova nad glavom, i danomice nalaze se u bijedi, vladajuća ih klasa svakim danom više isisava i nada im grilike da zaslože sebi koru kruha, pitam se dali se taj radni narod sjeti da jest ono silno bogatstvo sve njegovo, i da pripada samoćnjemu jer su to popovi kroz vjekove izvukli i opljačkali njega. No ponovno velim da se većina radnoga naroda ne sjeti zato, jer slepo veruje tim „božjim poslanicima" koji mu danomice turaju u glavu da mora biti tako jer jest to „božja volja". Koliko ima njih koji odlaze danomice u crkvu da tamo skrušeno mole i da se klanjaju „zlatnom teletu" a kad dodju kući nemaju crne kore kruha da zagrizmu, onda se tješe time da jest to „božja volja" i tako da mora biti, a niti im pada na um da bi se prenuli iz sna pak pogledali odkuda dolazi zlo, ne sjete se da sve one biljade popova nijedan ništa ne radi a svi udobno žive, i to sve na teret radnoga naroda. Valjaju se svi počam od najvećeg pa do najnižeg u sjaju i bogatstvu, u svili i kadili, zato jest i istinita ona poslovica koja veli: „Čuj radniče kako raja cvili, a gospoda spavaju u svili». Koliko imade radnika koji su posvema istradani, sve im sile klone te nemogu napred, nitko se na njih niti ne obazre, te moraju da poginu i na cest, jer vladajuća klasa neće da učini ništa za dobrobit njihovu. Celi svoj život i sve svoje sile dali su za svoje gospodare, ali kad oni poginu istradani i izmozgani, ti se gospodari niti ne sjećaju njih niti njihove dece.

Drukčije biva to kad umre jedan gavan. Njega se pokopa s najvećim sjajem, oko njega se sakupi što više moguće popova da mu izkažu zadnju čast, njemu se izkazuje na sve moguće načine počast jer je on celi svoj život provodio u bezposlici i neradu rasipajući trud radnika a vi radnici koji si kroz celi svoj život u znoju služite tvrdu koru kruha, vi bivate pokopani kao životinje jer se vladajuće klasa ne sjeti vas, svojih robova. Vi ste samo dobri dok trošite znoje svoju životnu snagu, a kad jednom poginete nitko se više vas ne sjeća.

Zato radnici probudite se već jednom iz tog dubokog sna, raskinite okove i mrežu u koju su vas zapleli „pauci" buržuaskog poredka. Sjećajte se da su biljade i biljade vaše dece bosi i gladni, a vi nemate sredstava da im pomognete jer ste lišeni svega što vama pripada. Komunistička je stranka jedina koja vodi otvorenu borbu protiv vladajuće klase i njezinih „pauka", zato znajte da je vaše mjesto samo u toj stranki, i jedino u njoj postati ćete svesni borci za radničko oslobodjenje ispod buržuaskog jarma. Navestite otvorenu borbu svećenstvu bez razlike religije jer svi su oni „pauci" koji vam pletu mrežu oko vašeg razuma. Stupajte pod zastavu kom. stranke, pomognite srušiti moć vladajuće klase, i jedino na taj način oslobodit ćete sami sebe i sve ono silno bogatstvo za koje ste bili opljačkani. Neka vam služe za primer vaši ruski drugovi koji su raskinuli lance robstva.

Zato neka živi Komunistička Internacionala!!

Neka živi radnišvo celoga sveta!!

J. G.

Mednarodna Rdeča pomoč

Sozana: Mladinska sekcija . L. 15.—
Steverjan: Skupina komunistov pri rdeči mizi . . . . L. 24.05
Hrastje pri Postojni: Veselo omizje zavednih proletarcev . . . . L. 38.—
Osojlan: Jožef Rebek . . . . L. 4.20
Solkan. Nabrano pri veselem omizju: Forteca Flunc, Ant. Hlede, Lah, Dejmu-Toni, Urša, Velik man po 5; Sabotinski, Adelajde, Damti Toni, Sočičov, Sesuline po 2.—; Razbojnik 3 . . . . . L. 43.—
Gabrovica v Istri: Sodrugi za politične žrtve . . . . . L. 35.—
Skrilje: J. Kacin, Alb. Vodopivec po 0.50; Živec, B. V., C. C., Rado P., Lazar Kristjan, Obrluna Treskavec, Kovač, A. A. po 1; ruski boljševik 2; na hribu 0.70; boljševik 2.30 . . . . L. 15.—
Prapotna brda pri St. Vidu: Gost: Nabrano med proletarci za žrtve reakcije . . . . . L. 24.—
Rence: 7.XII.24. se je nabralo v »mali Rusiji« za Rdeco pomoč . . L. 19.50
Trst: Dva neimenovana mesto cvetke za Pertotov grob . . . . L. 20.—
Dolina. V spomin J. Pertota L. 20.—
Sv. Anton pri Dekanih: Anton Muženič, Stefan Kavalič, Ivan Kavalič, August Glavina, Jos. Kadoriu, Viktor Muženič, Stefan Muženič, Jos. Kavalič, Karel Kavalič, Ivan Muženič, Jos. Babič, Jos. Santin, Avg. Muženič vsi po 2 . . . . . L. 26.—
Potok pri St. Antonu: »da bi šel Mussolini kaj kmalu rakom zvižgat« . . . . . L. 10.—

Tiskovni sklad

Proj izkazanih L 6165.25

Lokovec pri Ajdovšini, Nab. pole 215: Nas sodrug na zvab boljševika z rdečim mehom godi..., gober 10; novoporočena novinec, Kovač, Miro Soban, Joze Nadloga, Mirko Delfabro, Benjamin Kovač, proletarec, sodrug Joze 5; Bernarda Fornazarič, Emilija Soban, Rezi Vodopivec, Venceslav Slejko, anarhistinja po 3; stev. 188, Janko Soban, boljševik, Mirus, Gabrijel Fornazarič po 2; 96 Mozina, Nandenka, Vilfhelm, Mirko Cigoj, Henrik Delfabro, Justinca Naroda, Ivan Soban, teta, trpin, S. Soban, Kovač Viktor, Kovač Vincenc, Jozef, za proletariat, N. N., Ciril Rijavec po 1; zena, Gaspar Kočevar po 0.20 . . L. 90.40

Maribor-Lebar. Da bi izhajalo »Delo« na štirih straneh: Jv. Korošec, Jv. Kocjancic, Jos. Kocjancič po 5; Andrej Jurinčič 2; Ant. Kocjancic 1; Skupaj L. 22.—

Sv. Anton pri Dekanih: z isto nelju Anton Škarja 1.50; Rud. Bernetic 4; L 5.50

Maribor-Popetri. Nab. pola 257: Andr. Franca, Jos. Franca, Iv. Marčič, Mih. Mihec, Iv. Černač, Mat. Vergan, Marija Černač, Karel Vergan po 1; Anton Marčič, Josip Černač po 2; Karel Razman, X. Razman po 1.50; Iv. Razman, Ant. Palčič po 0.60; August Razman 0.25 . . . . . L. 14.15

Trst. Nab. pola 302: Plinek, Lodvik po 2; Rdeči vojak, Plinek II. . L. 6.—

Prosek. Mesto venca na grob sodruga Pertota dano »Delu« z geslom: »Po Njenovi poti naprej«: J. Sirca, N. B., G. Feliks, Ukmar po 5; F. B., Cibic, zidar Kalin, J. Lukša, A. Ukmar, Husu-Krise, Jos. Briščik, Alojz Čuk, Al. Puntar, Rico Gustin, Iv. Versa, Emil Kalin, Milan Bukovec, Emil Puntar, Dom. Čuk, Matko Milič, Stefanovič, X. Y., Ant. Stoka, Iv. Husu, Škamperle, Martin Rupel, Karel Stoka, Viktor, Fr. Husu, Ivan Ravbar, Ant. Ustaj, Alojz Lukša po 1; N. N., R. Versa, Grdel, Jos. Cibic, Iv. Ban, Al. Kalin, F. Puntar, izgubili zastop »Edinosti«, Mario Ban, Leop. Terčič, Angel Ukmar po 2; Viktor Štoka, Iv. Versa po 1.50, Cvetko 0.50; A. Kalc 0.40; Ant. Presit 0.80; Karel Ban 4.80 . . . . . L. 79.50

Slap ob Idrijci in okolica. Nab. pola 296: Antekrist, Al. Rejc, Iv. Carli, N. N., Ribek Andrej po 5; P. B., N. N., K. Kotol, N. N., Micco Giuseppe, Suligoj Ivan, Fr. Krivec, L. Kazar, J. P., G. L. po 2; Stefan Vončina, Viktor Hvala, A. T., N. N., N. N., N. N., Al. Savli, N. N., Ferdo Savli, Ivan Vogrič, Teodor Suligoj, Ant. Fon, N. N., Jos. Carli po 1; M. Lipušček, N. N. po 0.50 L. 60.—

Prapotna brda pri St. Vidu: gosti: Nabrano med veselo družbo . L. 24.—

Boka: J. Čolič, ker je videl sliko svoje punčke 1; k temu so dodali se: Roman Uršič 2; boljševik 1; Fr. Pregelj, Zan Jeler, Vrnta po 0.50; Iv. Pregelj, Francelj Begalot po 0.40; Janka, zival ker je kazala zobe 0.10 . . L. 6.50

Kostovelj-Prosek: Vesela družba mladih proletarcev daruje »Delu«: Avgustin A., K. Puntar, Verša I., M. Remec, Fajko, Stoka A., M. Brajka, sužnj kapitala, D. S., Ceski po 1; J. Starc, sodrug P. po 2; E. Stoka 5.75; Pertot 1.25; Slovenec 5 . . . . . L. 28.—

Francelja. Nab. pola 16: Ob zapetnem svidanju v Franciji spominjajoč se svojega glasila to v protest dama ostalim, ker mislija, da ono ne izpovrši vsi v boljšo bodočnost. Klinemo jim: »Dolajte ta na sodišči«: Jožko Ciglič 5; Rud. Mozina, Izidor Dornik, Anton Ciglič po 3; Ferdo Komic, Franc Bajt, ker sem »neposten« po 2; Anton Knez 2.50 vsi iz Steverjana; Anton Pahor - Novavas 2.50 skupaj 25 frankov t. j. . . . . L. 28.—

Dolina. Nab. pola 249: Toni Skofljut, Toni Strajn, živel Alijanjič, po 2; rdeči fašist, rdeči delavec, vseh vernih duš dan, zavedni kmet, Franc, ruski kozak, Maverca Mladnja, A. boljševik, živel Stambulinski, Makaron, Ivan Lizec, Vrazil M., soprega proletarca, živela rdeča zastava, rdeči kmet, N. N., N. N., živela Rusija, ruski konjenik, Edvin boljševik, živijo rdeči, Gobbo belocevico, N. N., A. K., Nestrpni r. za ideal, sodrug, Kristof Kolumb, brivec, vedno rdeč, omnica pri Kozku po 1; rdeče srce, S. R. boljševik po 3 . . . . . L. 43.—

Volčne polje - Vipava: Nabrano z zeljo, da bi izhajalo »Delo« na štirih straneh 6; Edvard Jelerčič, Edvard S., Gombač in sin 5; J. Škapin 2 L. 13.—

Poga zlupaj L 8615.30

PROLETARCEM TRŽIŠKE OKOLICE IN SPOMINJA KRASA.

V Nabrežini se je nabralo L. 144.—, v Vižovljah L. 19.— za spomenik v Trstiču pokopanih padlih sodrugov.

Podpisani se proletarcem nahvaljuje za prispevke ter obenem poziva vse kraške sodruge, da pritrejajo zbirke v fond za spomenik padlim borcem.

Sodrugi, nam dolznost je, da postavimo našim padlim bratom spomenik, ki so ga vredni!

Odbor za spomenik padlim sodrugom v Trstiču.

DVANELO.

Crožniki so zapleniti stranskimi izkazniice stev. 23869. Sodruge se obvesca, da je vsakdo, ki se predstavi s to izkaznico oplen.

Kom. uhajaje v Trstiču.

Odgovorni urednik: Vekoslav Renar, [illegible]